

Звіт про виконання у 2022 році заходів Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря агломерації «Вінниця» на 2021 - 2025 роки

На двох стаціонарних постах (ПСЗ), а саме ПСЗ №1, який розташований по вул. Київська, 25, та ПСЗ №2 – по Немирівському шосе, 29, Вінницьким обласним центром з гідрометеорології проводились систематичні спостереження за вмістом шкідливих речовин в атмосферному повітрі м. Вінниця, за результатами яких було підготовлено аналіз стану атмосферного повітря за звітний період.

У повітрі визначались 15 забруднювальних домішок, з них основні – завислі речовини, діоксид сірки, оксид вуглецю та діоксид азоту і специфічні – фтористий водень, аміак, формальдегід та вісім важких металів (залізо, кадмій, манган, мідь, нікель, свинець, хром, цинк). Оцінка стану забруднення атмосферного повітря проводилась шляхом порівняння з відповідними гранично допустимими концентраціями (ГДК)¹ речовин у повітрі населених міст.

У 2022 році в атмосферному повітрі міста майже завжди спостерігався підвищений вміст діоксид азоту (речовина 3 класу небезпеки), фтористого водню (речовина 2 класу небезпеки) та формальдегіду. Однак у порівнянні з 2021 роком ці перевищення дещо менші. Максимальну кількість випадків перевищення ГДКм.р. по фтористому водню зафіксовано у липні (31 випадок) та по діоксиду азоту – у червні (13 випадків). Загалом по місту середні показники середньомісячних концентрацій по діоксиду азоту досягали 1,55 ГДКс.д. (для порівняння у 2021 році – 2,55 ГДКс.д.), по фтористому водню – 1,24 ГДКс.д. (у 2021 році – 1,52 ГДКс.д.) та по формальдегіду – 1,64 ГДКс.д. (у 2021 році – 1,54 ГДКс.д.).

Середньомісячні та максимальні з разових концентрацій інших забруднювальних домішок не перевищували відповідні санітарно-гігієнічні нормативи. Вміст важких металів у повітрі був значно нижче рівня відповідних ГДКс.д.

Загальний рівень забруднення атмосферного повітря за комплексним індексом забруднення атмосфери (далі КІЗА) у 2022 році становив 5,49 і характеризувався, як підвищений (лише в зимові місяці КІЗА був низьким). Порівняно з минулим роком відмічалось зниження рівня забруднення атмосферного повітря (з 8,1 до 5,49). Разом з тим, у липні, порівняно з іншими місяцями, спостерігався високий індекс забруднення повітря – 7,5, зокрема через значно підвищену концентрацію формальдегіду (2,4ГДКс.д.) та фтористого водню (1,6ГДКс.д.). Також значне перевищення концентрації формальдегіду (2,3ГДКс.д.) спостерігалось у жовтні на фоні відносно низьких значень концентрацій інших речовин. В цілому ж зниження загального рівня забруднення повітря порівняно з попереднім роком можна пояснити тим, що у зв'язку із війною суб'єкти господарювання (забруднювачі атмосферного повітря) або працюють не на повну потужність, або взагалі припинили свою діяльність, а

¹ ГДК розподіляються на середньодобові (ГДКс.д.), і з ними порівнюються середні концентрації, та максимально разові (ГДКм.р.), з ними порівнюються разові максимальні концентрації шкідливих речовин.

також потік автотранспортних засобів зазнав змін, враховуючи введення комендантської години.

Разом з тим, протягом 2022 року у межах міста фахівцями ДУ «Вінницький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» було відібрано та лабораторно досліджено 126 проб атмосферного повітря на вміст оксиду вуглецю, сірчистого ангідриду, азоту діоксиду та недиференційованого за складом пилу. За результатами лабораторних досліджень перевищення гранично – допустимих концентрацій було зареєстровано в 6 (4,8%) пробах. Проби відбирались на межі санітарно – захисних зон, в межах житлової забудови міста, на перехрестях автомагістралей, площах, зонах відпочинку тощо. Перевищення були зареєстровані на перехресті вулиці Пирогова – Електромережа (вміст оксиду вуглецю перевищує ГДК в 1,2 рази, азоту діоксиду – в 1,15 раз), перехресті вулиць Київська – Стрілецька (вміст ангідриду сірчистого перевищував ГДК в 1,06 рази, азоту діоксиду – в 1,25 раз), Данила Нечая – Щорса (К. Широцького) (вміст ангідриду сірчистого перевищував ГДК в 1,04 рази, азоту діоксиду – в 1,15 раз) .

Що стосується виконання заходів Програми, то у 2022 році було зроблене наступне.

Виконавчими органами міської ради забезпечено вільний та безоплатний доступ населення до інформації про стан атмосферного повітря шляхом оприлюднення на офіційному сайті Вінницької міської ради у сервісі «Екологія» щомісячної інформації щодо значень концентрацій забруднюючих речовин на стаціонарних постах спостереження за станом атмосферного повітря на території агломерації «Вінниця».

З метою зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел для муніципального автобусного парку КП «Вінницька транспортна компанія» закуплено 10 автобусів великої вмістимості Otokar Kent CNG (країна виробник – Туреччина), які працюють на стисненому природному газі та відповідають європейському екологічному стандарту Євро-6. Зазначені автобуси залучено для обслуговування пасажирів на нових автобусних маршрутах загального користування в звичайному режимі руху №4 «Барське шосе – вул. Лугова» та №32 «Сабарів – Залізничний вокзал». Завдяки реалізації даного заходу скасовано два автобусні маршрути загального користування в режимі маршрутної таксі №13А «Вул. Князів Коріатовичів – вул. Стельмаха» та №32А «Сабарів – Залізничний вокзал», на яких працювали фізично і морально застарілі дизельні автобуси приватних перевізників.

Також з цією ж метою досягнуто зменшення простоїв автомобілів на перехрестях в очікуванні зеленого сигналу світлофора шляхом підключення 6 світлофорних об'єктів до мережі автоматизованої системи керування дорожнім рухом (АСКДР):

- площа Героїв Майдану;
- перехрестя вул. Магістратська - вул. Архітектора Артинова;
- перехрестя пр-т Коцюбинського - вул. Героїв Нацгвардії;
- площа Перемоги;
- перехрестя вул. Родіона Скалецького – Зодчих;
- перехрестя вул. Василя Порика – Політехнічна.

Водночас, у 2022 році було збільшено протяжність велосипедної мережі в межах міста на 1,4 км. Роботи по облаштуванню велосипедних доріжок виконувались в рамках комплексної реконструкції вулиць та доріг, зокрема вул. Якова Шепеля. Загальна протяжність велосипедної мережі станом на 31.12.2022 року склала 90,7 км.

В Україні з 24 лютого 2022 року був введений воєнний стан. Відповідно до Постанови КМУ №590 від 09.06.2021 р. «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» проведення видатків в минулому році було вкрай обмеженим. Враховуючи усе це, решта запланованих заходів Програми, зокрема ті, які потребували фінансування, не виконувалися.

Проте у 2022 році розпочалось і нині продовжується опрацювання питання встановлення індикативних станцій моніторингу атмосферного повітря. Так існує попередня домовленість з компанією BOSCH про надання для користування у тестовому режимі однієї індикативної станції моніторингу якості атмосферного повітря. Така компактна станція буде оснащена газоаналізаторами для вимірювання концентрацій основних забруднюючих речовин. Також є попередня домовленість із кураторкою мережі ЛУН щодо розробки мережі станцій ЛУН у м. Вінниці. Станції такого зразка в реальному часі відображатимуть індекс якості повітря, що ґрунтується на вимірюванні концентрацій твердих частинок (пилу) PM1.0, PM2.5, PM10.0, та будуть інформувати стосовно якості (повітря чисте, прийнятне, нездорове для чутливих груп, нездорове, дуже нездорове, небезпечне).